

שורק כנאמר, שאדם המשיג אותן ועובד בהן לה' אלהיו, ממשיך הרחמים ושפע הטוב לעולם. ואולם אם זוכה להשיג בעין חכמת שלמה ליחד יחודים ושמות הקדושים מחפצי הארץ על ידי אותיות התורה הנעלמים בהם והרמוזים בהם, וזה אומרם דאי יתיב אארעא ושריק — כלומר שעוסק בחפצי הארץ, וגם שם נעשה בבחינת (ירמיה ב, כא) ואנכי נמעתוך שור"ק, שהוא חושבן רוח"ת שדבקה בנעמי — בחינת הנשמה שבכל דבר הנמשך מאימא עילאה שנקראת נעמי, עבור גודל הנעימה והחשיקה ותענוג המופלא אשר שם, והוא מייגע עצמו וחושק וחומד עד שמשגיג לפי שכלו נשמת חפצי הארץ, הם אותיות התורה ויחודי שמותיו והאור הטוב הנעלם שם, ועל ידי כן מיחד הארץ ומלאה לה' בכל הנאמר, ודאי אתי משיחא, כלומר שעל ידי אנשים כאלה יבוא משיח צדקינו במהרה בימינו, לפי שמיחדים הארץ לה', שכל עיקר עיכוב הגאולה תלוי בזה, וכשיגאל אותנו בקרוב נאמר (זכריה יד) והיה ה' למלך על כל הארץ, וזה הוא תכלית בריאת שמים וארץ כנודע.

פרק מה

ונחזור לענינינו בביאור דברי ספר יצירה באומרו שין שורקת לרמז על שורק הנזכר בחינה השלישית העליונה, שהוא הנדבק באמת לה' בביטול מציאת גופו, כי משיג גודל נעימות וחביבות מיחודי אלהינו יתברך שאין ערוך אליהם, והכל מאם הבנים כנאמר.

ועוד ירמזו במלת שורקת לבחינה זו, כי שורקת לשון דיבור הוא, על דרך הכתוב (שם יוד) אשרקה להם ואקבצם, כי בחינה העליונה הזו היא נרמזת בדוגמא כאשר הילד נתגדל ועיני שכל לו, ובנעימת דברו הטוב מתקרב אל אמו ביתר שאת ועוז, ועל ידי זה ניתוסף אהבה גדולה ועזה בלב אמו אליו, ונותנת לו ככל אשר יוכל לקבל, והעיקר שמראית כנגדו חבה ואהבה רבה בדבריה הנעימים והנכבדים, והוא מתענג מאד מזה בראותו אהבת אמו אליו כאשר כתבנו למעלה.

וכן ממש בבחינה זו ויותר מזה לאין קץ, כשאדם חפץ ומתגעגע להדבק בפנימיות התורה והמצות וחפצי הארץ שעוסק בה, והנה הנסתרות לה' אלהינו ולא ידע אנוש ערכה, ואולם שמו יתברך כאשר רואה אמתיות לבבו באהבתו וחמלתו, שאינו רוצה לדבק עצמו בהלבושים וחיצוניות התורה והמצוה ומכל שכן בחפצי הארץ שלבושיהם וחיצוניותיהם סכנת מות ממש

הוא להדבק בהן, והוא שורק ומדבר אליו יתברך מתוכו ופנימותו על הדבר הזה, כי הדיבור הנה יוצא מפנימיות האדם מתוכו, שנפש האדם היא המדברת, ומראה בזה לומר כי הוא חפץ בפנימיות ורוחניות לא בחיצוניות, ולמול זה הוא יתברך מגלה לו נסתרות וסודות, כענין שנאמר (תהלים-כה) סוד ה' ליראיו וגו', ומשמיע לו חדשות בתורה הקדושה כעין אומרם (סוכה דף מו) בפסוק והיה אם שמוע תשמעו (דברים יא, יג) אם תשמע בישן תשמע בחדש, כי חכמת הלב מה שהלב מבין ומשיג נקרא שמיעה, כאומרו (מלכים א, ג) ונתת לעבדך לב שומע, ונשמתו מגדת לו בכל עת דברים מחודשים מנסתרות ה' ^{לחיי' 1234567} ששומעת למעלה.

ואפשר על זה שנו חכמים במשנתנו (אבות פ"ו) כל העוסק בתורה לשמה כו' ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק כו', כי זה כל עיקר עוסק בתורה לשמה, שרוצה להתדבק בשמו של הקב"ה הנעלם בה, כי אורייתא שמא קדישא היא, כמ"ש בזה"ק (משפטים דף קכד ובשאר מקומות) אורייתא כולא שמא דקוב"ה, עיין שם שהאריך בזה, וזה לשמה — כלומר לשם הנעלם בה שהוא שם ה', והיא פנימיות התורה וחיות הקודש שבה המתגלה בלב החפץ ומבקש להדבק באמת באור ה' על ידי התורה.

ועל כן לפי שהוא מתדבק בפנימיות, ניתוסף בכל עת ועת נסתרות אלהינו אשר שמה בהפלא ופלא כנוצר למעלה, וזה שנעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק, כי הפנימיות בלתי סוף ותכלית הוא לפי שהוא אור ה' שאין לו סוף ותכלית.

ועל כן אמרו בזה (שם) נקרא ריע אוהב אוהב את המקום אוהב את הבריות, כי הלומד לשמה הנה זה תכלית עיקר לימודו, שהוא אוהב את המקום — שהוא שם ה' אשר בה, ולא החיצוניות ולבושיה, ועל כן ממילא אוהב את הבריות, כי האוהב את המקום ודאי אוהב בריותיו לצד שהוא בראם ועינו ולבו עליהם כל הימים.

ואמרו עוד משמח את המקום משמח את הבריות, כי הנה שמו יתברך מקבל תענוג ונחת רוח גדול מזה שהוא חפץ באמת בהתקרבותו אליו דייקא, וגם על שהוא חפץ להפשיט עצמו מגשמיות וחיצוניות ורוצה להדבק ברוחניות, שלזה נברא השמים והארץ וכל צבאם, כמאמר הכתוב בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ והארץ היתה תהו ובהו וגו' ויאמר אלהים יהי אור וגו', הודיע הכתוב כי לזה היתה הבריאה שהארץ המגושמה — היא תהו ובהו —

ואמר אלהים יהי אור, פירוש שהאדם יפשיט עצמו מגשמיות ארץ התוהו, וידבוק עצמו בהרוחניות, שהוא אור ה' אשר בכל דבר חפץ. ^{ויקרא 1:5}

ועל כן בזה הוא משמח את המקום שגורם לו תענוג ונחת רוח, ומשמח את הבריות, כי כל ברואי מעשי בראשית מתקיימין על ידי האדם הזה, שהוא הממשיך אור וחיות להם על ידי אור התורה שממשיך לעולם, וגם הוא מקרבן ומדבקן אל התורה, בהבינו כי כל מעמדם ומצבם וקיומם וחיותם הכל מאותיות התורה הנעלם בהם, כאשר כתבנו למעלה.

ואמרו עוד ומלבשתו ענוה ויראה, הוא לפי שהוא דבוק על ידה בשם ה' הנעלם בה, ממילא נופל עליו אימה ופחד מפחדו ויראתו יתברך. ^{תנ"ך 12:34}

ונעשה ענותן, כי הרואה את המלך בכבוד גדלו והדר חכמתו וזיו יקר תפארתו, ממילא נעשה על ידי זה נבזה ונמאס בעיניו, שפל מכל אשר על הארץ, כי תדע שכל הגדלות באדם אינו רק עבור שהוא רחוק מהשם יתברך ב"ה, אבל הקרוב קרוב אליו יודע בנפשו כי הוא הבל הבלים כלי ריק וחסר, בריה קטנה שפילה אפילה, עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דיעות ברוך הוא, ועל כן משה רבינו שהיה קרוב אליו יתברך יותר מכל האדם אשר על פני האדמה היה עניו מכל, כי היה מכיר בגדולתו של הקב"ה וידע שכל עבודתו אליו אינו על חוט השערה ממה שראוי לעובדו בלבב שלם.

ואפשר לזה ירמזו חז"ל באמנם (מגילה דף לא) כל מקום שאתה מוצא גבורתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו, רצונם לומר בכל אדם שאתה מוצא שמכיר קצת בגדולתו [עיי' שם במהרש"א שגבורתו לאו דווקא אלא רצה לומר התרוממת מעלתו] של הקב"ה, שם אתה מוצא ענותנותו של האיש הלו, וכמו שמביא נזר החכמים הרמב"ם ז"ל (בפ"ד מהלכות יסודי התורה הי"ח) בלשונו, בזמן שאדם מתבונן בדברים אלו, ומכיר כל הברואים ממלאך וגלגל ואדם וכיוצא בו, ויראה חכמתו של הקב"ה בכל היצורים ובכל הברואים, מוסיף אהבה למקום, ותצמא נפשו ויכמה בשרו לאהוב המקום ברוך הוא, ויירא ויפחד משפלותו ודלותו וקלותו, כשיערוך עצמו לאחד מן הגופות הקדושים הגדולים, וכל שכן לאחת מן הצורות הטהורות הנפרדים מן הגולמים שלא נתחברו בגולם כלל, וימצא עצמו שהוא ככלי מלא בושע וכלימה, רק וחסר, עד כאן.

כי ענין הגדלות לא תמצא אלא במי שידמה לו שהוא עובד את השם יתברך בעבודה הראויה אליו, ובזה מראה שמץ פסולו, איך השם יתברך ב"ה כל

כך קטן בעיניו שנדמה לו שעבודתו יש בה די לכבוד לו, ולא כן הנותן לבו קצת לדעת את עבודתו למלך הכבוד סלה, שיודע כי לו אלף שנים יחיה ויעבוד בעבודה רבה שאין כמהו במעלה, אינו על חוט השערה ממה שראוי לעבוד למלך גדול ונורא כזה, ועל כן בכל מקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שהוא אדם הנותן לבו להשיג לפי ערכו גדולתו יתברך, אתה מוצא ענותנותו של האיש הזה, כי יותר מה שיכיר האדם גדולתו ברוך הוא, יותר יהיה שפל ונכזה בעיניו, לאשר נפשו יודעת מאד מקיצורו בעבודתו אליו לערך גדולתו.

ואולם כי הש"י ברוך הוא וברוך שמו לרוב טובו וחסדו מקבל את עבודת האדם — אשר עובדו בכל יכולתו — לרצון ונחת גדול לפניו, אף על פי שהוא אינו על אחד מני אלף עד אין שיעור כראוי לעבודתו, וכאשר נאמר בספר אור תורה בשם הרב המגיד הגדול המפורסם בוצינא דנהורא עילאה שם קדשו מוהר"ר דובער זללה"ה, בביאור אומרים ז"ל (תגינה דף יב) בפסוק אני אל שדי וגו' (בראשית לה, יא) אני אל שאמרתי לעולמי די, פירוש שאמר לעבודת עולמו די אם עובדים אותו לפי יכולתם, אף שהוא שלא כראוי לו, מכל מקום לרוב טובו אומר די בזה ומקבלו באהבה.

ואמרו עוד ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, זה מובן ממילא, כיון שהוא מתדבק עצמו בהרוחניות ומרחק עצמו מהחיצוניות כל אשר יוכל הרי הוא מבטל כל תאוות היצר הרע וחמדת עולם הזה אשר נתלבש בהחיצוניות, ונעשה ודאי צדיק חסיד כו'.

ואולם מה שפרטו ארבע שמות האלה, נראה שהמה דרגות על דרגות, זו למעלה מזו, והוא בבחינת רוח, נשמה, חיה, יחידה, כי בבחינת הנפש שהוא פשוטי התורה הנלמד בפשטות לא שנו חכמים כאן מבחינתה, כאשר כתבנו שלשמה נקרא הרוצה לדבק עצמו ברוחניות אור התורה שהוא שם ה' הגנוז בה, ועל כן פתחו בבחינת הרוח שהוא מבחינה הראשונה מהרוחניות, כאמור למעלה, ומאורי אור התורה רבו למעלה ואין ערוך אליהם.

ואמנם בכללות יקרא להן ארבעה שמות הללו רוח נשמה חיה יחידה, כנודע וזה רמזו בארבע דרגות שהזכירו, כי צדיק יורה על בחינת הרוח, כי הוא רוח בני אדם העולה הוא למעלה, בדרגא הראשונה, ונקרא צדיק על שם (תהלים קיח) זה השער לה' צדיקים יבואו בו, שהנכנס בשער הראשון יקרא על שם צדיק.

חסיד מורה על בחינת נשמה, שהוא בדרגא למעלה מצדיק, שעושה לפנים משורת מדין, וכן הנשמה למעלה מבחינת הדין הוא, ועל כן אין הקליפות שולט עליה, כי הם אינן נאחזין אלא בבחינת הדינים כנודע.

ישר מורה על בחינת חיה, כי הוא בחינת אדם הראשון שזכה לחלק הזה, בסוד (בראשית ב, ז) ויהי האדם לנפש חיה, כידוע מדברי הרב ז"ל, ונקרא ישר בסוד הכתוב (קהלת ז) אשר עשה האלהים את האדם [ישר] וגו'.

ונאמן מורה על בחינת יחידה שזכה אליה משה בשעת מתן תורה כנודע לטועמי מעין החיים, ונקרא נאמן בסוד הכתוב בכל ביתי נאמן הוא.

ובזה נכון ודאי שכל העוסק בתורה לשמה — שהוא הרוצה לדבק באמת ברוחניותה — שהוא שמו של הקב"ה הנעלם בה, זוכה לעלות מדרגא אל דרגא, ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן.

ואמרו עוד ומרחקתו מן החטא ומקרבתו לידי זכות, והנה מן החטא מרחקתו לצד שפושטות אותו מן הגשמיות ולבושי העולם, והמופשט במקצת מהגשמיות רחוק הוא מן החטא, כי כל החטאים נמשכים מהגשמיות כידוע, ומקרבתו לידי זכות, לצד שהיא מקרבתו אל שמו הקדוש השוכן בתוכה, ואין זכות גדול מזה.

ואמרו עוד ונהנין ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה כו', זה יבואר על דרך מאמר חז"ל (ילקוט תהלים רמז תריז) ברכי אלעזר בן ערך שיעץ עצות ומצליחות, אמרו לו נביא אתה, אמר להם לא נביא אנכי, אלא כך מקובלני מרבתי כל עצה שהיא לשם שמים סופה להתקיים, אמר רבי מנשיא מקרא מלא הוא (משלי יט, כא) עצת ה' היא תקום כו', עד כאן, ועל כן זה שחופש תמיד להדבק בה', הנה משליך מנגד כל ענין פנייה והנאת עצמו, וכוונתו בלתו לה' לבדו, עבור כן נהנין ממנו עצה ותושיה, כי כל עצתו יהיה ודאי לשם ה', כי את זה חפץ, ועצת ה' היא תקום.

ומה שפרטו ד' דברים האלה (עצה ותושיה בינה וגבורה), יראה שכווננו לאורות נצח הוד יסוד מלכות שבהם סוד העצה, בסוד הכתוב (ישעיה י"ד) ה' צבאות יעץ וגו', כי ה' צבאות רומז על "יסוד נצח והוד" כנודע מכוונת הקדושה, והעצה עצמה ב"מלכות".

ולזה אמרו ונהנין ממנו עצה ותושיה בינה וגבורה, עצה רומז למלכות כאמור, כי בבחינת המלכות מאיר שם אדני, שבצוירו בהתחלקות אותיותיו עולה

מאה, בסוד מאה ברכות שחייב אדם להמשיך אליה בכל יום, כמבואר בכוונת מרן הרב¹ל במאה ברכות שחייב אדם לברך בכל יום, ואדני כפשוטו הוא ס"ה, הרי קס"ה כחושבן עצה, ותושיה ירמוז לבחינת היסוד, כי ידוע אשר היסוד נקרא קדש, בסוד וצאצאיו חתם באות ברית קדש, ושם המאיר בו הוא שם הקדוש שדי כידוע, והנה שם שדי עם ג' אותיותיו שי"ז. ועם קדש גימטריא תושיה, בינה רומז להוד, כי הוד הוא ענף בינה, כנודע ליודעים, גבורה הוא חושבן ראה שהוא בחכמה, ונצח הוא ענף החכמה, הכל כנודע למשכילים בחכמה.

¹אורח חיים 1234567

ושורש הענין, כי העוסק בתורה לשמה להדבק בפנימיות היא זוכה לכל האורות הקדושות האלה, ועל כן נהנין ממנו כל זאת.

²אורח חיים 1234567

ואמרו עוד ונותנת לו מלכות וממשלה, הנה בפשוטו הוא כי במדה שאדם מודד מודדין לו, כמאמר חז"ל (סוטה דף ח), וכשם שהוא ממליך את שמו יתברך על כל איבריו וגידיו ודיבורו ומחשבתו, ומתיגע עצמו בכל עוז לצאת מכל בחינות הגשמיות המתערב בו תאות והנאת עצמו שהוא הנאת הגוף המגושם, וחפץ רק להדבק ברוחניות שיהיה בלתי לה' לבדו צלול וברור, הנה לעומת זה שמו יתברך ממליכו על בני גילו, ונותן לו מלכות וממשלה, כאשר הוא המליכו עליו.

³אורח חיים

פרק מו

ובזה אפשר לבאר מאמרי אלהים חיים בעת אשר שלח את משה לבני ישראל לקבל התורה, נאמר (שמות יט, ג) כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל אתם ראיתם וגו', ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו', ולא יובן אשר חלק אלהים הבטחת ממלכת כהנים לברכה בפני עצמה לומר ואתם תהיו לי וגו', והלא במאמר אחד היה לו לכולל, לומר והייתם לי סגולה וגו' וממלכת כהנים.

ואמנם הוא הדבר אשר דברנו, כי הנה העוסק בתורה לשמה כאשר בארנו, וחפצו ותשוקתו וחמדתו להתדבקות אלהי עולם ה', הרי הוא מוכרח להפשיט עצמו מכל בחינות הגשמיות, כי המגושם לא יתדבק ברוחני, שהם שני הפכים, וצריך הוא לקדש עצמו בכל תאותיו באכילה ושתיה וזיווג וכדומה, ולבטל תאות הלב הדקים שהם קשים מתאות המגושמים, כמו הגבהות

והקנאה והשנאה ונקימה ונטירה, וקבלת הרכילות ולשון הרע ולחסום פיו ולשונו שלא להשתמש בו כי אם לה', לשמרו משיחת חולין ושקר וחנופה וליצנות ורכילות ומחלוקת וכדומה, שכל אלו התאות והדומה להם קשים ומרים כמעט יותר ממות להכניעם ולבטלם למי שהורגל בהן.

והאמת כי מי שירצה מנעוריו לעבוד את ה' בכל לבבו, לא יקשה לו כלל העבודה, ועל זה העידה התורה הקדושה ואמרה (דברים ל, יד) כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו, כי אם ירצה האדם מכן י"ג שנה ואילך לעבוד עבודתו יתברך, קרוב אליו הדבר מאד, כי יוכל בקל שלא להרגיל עצמו בתאות חמדת נופת טינופת עולם הזה ותענוגיו, ויתקרב למלך עולם ברוך הוא בקרוב.

ואולם מי שאינו מרגיל עצמו מנעוריו, וכבר כתבנו למעלה בביאור אם תעזבנה יום וגו' אשר בכל רגע ורגע שהאדם אינו נותן דעתו אל התורה לא זו שאבד הרגע הזו שלא נתקרב אליה ברגע הזאת, כי אם אף שבכל רגע ורגע מתרחק ממנה הרבה, כי רגע ביטול תורה עבירה הוא, כמאמרם (ברכות דף ה) יתלה בביטול תורה, ובעבירה הרי הוא נסוג אחור, כמאמר הכתוב (ישעיה א) נזורו אחור, ויוכל להיות שברגע אחד ביטול תורה יפול עד אשר לא יוכל לעמוד ח"ו, כמאמר חז"ל (פסיקתא מובא בילקוט יתרו רמז רעו) שכח מצוה אחת משכיחין ממנו מצות הרבה, שנאמר (דברים ח, יט) אם שכח תשכח כו', עד כאן, ויצטרך הרבה עשות תשובה לפניו לחזור למדריגתו, וכמאמר הכתוב (משלי כג) התעיף עיניך בו ואיננו, שברגע אחת ח"ו כהרף עין ביטול תורה יוכל לישאר ריק וחסר ח"ו, ועל כן שמר עצמו רבי יוחנן שלא ילך ארבע אמות בלא תורה ובלא תפלה כמאמר חז"ל (יומא פו), כי היה ירא מאד להסיח דעתו על רגע, כי ידע שברגע אחד יתרחק הרבה, ועל כן מי שאינו מרגיל עצמו מתחלה להכניע תאות וחמדת לבו, ודאי מרה לו כמות אם רוצה להתדבק בה' אלהיו ולהכניע לבבו אליו.

ואולם עם כל זה אם רוצה באמתיות לבבו ותשוקתו עזה לה' לעשות נחת רוח לפניו ולהדבק בו, הנה על זה נאמר (משלי כד) כי שבע יפול צדיק וקם, ונאמר (תהלים לז) כי יפול לא יוטל כי ה' סומך ידו, ושמו יתברך עוזרהו על דבר כבוד שמו, והוא הולך ומיגע עצמו בעזרת ה' עליו, ומכניע ומבטל תאותיו מיום אל יום, ומדרגא אל דרגא, היום מעט ולמחר יותר, ולמחרתו עוד יותר, עד שמרגיש בנפשו היטב אהבת ה' בלבו, ויראתו ופחדו ובושתו ממנו תמיד, והוא הולך ומתגבר בזה עד שיכניע ויבטל כל תאות הגשמיות שבו ומתדבק

ברוחניות, ואז נעשה שמו יתברך מלך על כל איבריו וגידיו, כי כולם מקודשים לשמו יתברך, עד שלא יזיז אבר וגיד אף ברפרוף עינו בלתי לה' לבדו, ולעומת זה הקב"ה ממליכו ונותן לו מלכות וממשלה כאמור.

והנה ודאי כי לא כל ישראל יגיעו למדרגה זו עתה, כי הרי כולם נתונים תחת שעבוד הגוף ותאותיו, ולא כל מוחא סביל דא להשכיל על זאת כי צריך לצאת מהגשמיות ולהדבק ברוחניות, ועל כן פשוטי המוני ישראל די להם שישמרו הרמ"ח מ"ע והשם"ה ל"ת על פשוטן, להזהר שלא יחטא לעבור את פי ה', לעשות אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה, ולקיים המ"ע על פשוטן לשם מצות בוראנו שצונו בזה, וכל אדם לפי מה שהוא.

ולא כן בחכמי ישראל ומי שקצת עיני שכל לו, ונגע מקצת יראת ה' בלבו, הוא צריך להזהר מאד ולהשכיל על מוצא דבר איך שכל תאות הלב הם נגדיים לדביקות אלהים חיים, ויתן עיניו ולבו להעמיד זה כנגד זה, לראות את מה הוא מחליף זה בזה, את מה עוזב וכמה בוחר, כי הנה עוזב ח"ו מובחר כל החמדות ותענוג כל התענוגים ושעשוע כל השעשועים, ובוחר בהבל הבלים נבזה ונמאס שפל ומטונף, כאשר כתבנו קצת מזה בתחלת השער הזה, ועל כן בכל כח כוחו ובכל מיני התאמצות הוא מפריש עצמו מהבלים האלה, ומתדבק עצמו בחי העולמים ברוך הוא.

ובאמת הוא בושח גדולה וחרפה לדבר מזה, אם יוערך תאות עולם הזה המאוסים ומושפלים יותר מעפר — כי הרי צואה קראן הכתוב כאשר אמר ישעיה הנביא (ישעיה כח, ח) כי כל שלחנות מלאו קיא צואה וגו', ובתאות אשה אמרו חז"ל אשה חמת מלא צואה כו' וכדומה בשארי התאוות — נגד נועם עריבות חביבות מתיקות נעימות ידידות חפיצות חשוקת תענוג דביקות אלהים חיים ומלך עולם, שכל דארי ארעא כלא חשיבין, וכמצבייא עביד בחיל שמיא, ואולם כי חרפה הזאת היא לנו, שאנו מחליפין וממירין ח"ו זה בזה, ועל זה צועק הכתוב בקול גדול זמר ואומר (ישעיה ה) הוי האומרים לרע טוב ולטוב רע, שמים מר למתוק ומתוק למר, שתאות עולם הזה המר והנמאס נדמה אלינו למתוק, ועסוקין והוגין בהן יומם ולילה לא ישבתו, ודביקות אלהים חיים הנערב והנמתק, צריך לחפש אחד בעיר שיתאוה לזה באמת.

פרק מז

ונחזור לענינינו, כי חכמי לב שבישראל, ומי שנגע יראת ה' בלבו ולא נתטנף עדיין כל כך בטינופת תאות עולם הזה, הוא חופש ומבקש ומיגע עצמו